

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
та інформатизації

Володимир ШАРАН

25 квітня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ**

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальності: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітня програма: Середня освіта (Українська мова і література, мова і література (англійська))

Статус дисципліни: обов'язкова

Факультет: української та іноземної філології

Кафедра: української мови

Мова навчання: українська

Дані про вивчення дисципліни:

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год / кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид се- местрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семинарські заняття				
Денна	I	II	120/4	36	12	–	24	–	84	–	–	+
Заочна	I	II	120/4	16	10	–	6	–	104	–	–	+

Робоча програма складена на основі освітніх програм та навчального плану підготовки фахівців **другого (магістерського)** рівня вищої освіти (90 кредитів ЄКТС)

Розробник:

Любов МЕЛЬНИК, кандидат філологічних наук, доцент

Погоджено гарантом освітньої програми:

Степан СЕНЬКІВ, кандидат філологічних наук, доцент

Схвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 3 від 24.04.2023 р.

Завідувач кафедри Віра КОТОВИЧ

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету української та іноземної філології

Протокол № 3 від 31 березня 2023 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 4 від 25 квітня 2023 р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Методика викладання української мови у загальноосвітніх навчальних закладах III ступеня» є теоретично і практично підготувати студентів до професійної діяльності вчителя української мови в 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня. Методика викладання української мови досліджує процес навчання української мови, розкриває закономірності засвоєння різних сторін мови, визначає і вмотивовує засоби передачі знань учням.

Завдання вивчення дисципліни «Методика навчання української мови у загальноосвітніх навчальних закладах III ступеня»:

- продовжувати формування у майбутніх вчителів національно свідомого ставлення до української мови як рідної і державної;
- озброювати майбутніх учителів знаннями у сфері методики української мови, на основі яких вони могли б домагатися свідомого й міцного засвоєння учнями старших класів програмового матеріалу з української мови, ефективно організовувати навчальну діяльність школярів 10-11 класів з цього предмета, формувати пізнавальну самостійність учнів;
- забезпечувати підготовку вчителя старших класів на рівні нових освітніх завдань;
- продовжувати формувати в студентів професійно-методичні вміння;
- сприяти більшому осмисленню студентами роботи з розвитку зв'язного мовлення;
- продовжити вчити студентів, майбутніх учителів, самостійно працювати з навчально-методичною літературою;
- продовжувати стимулювати науково-методичну творчість студентів, прагнення вдосконалювати свою педагогічну освіту, прищеплювати творче ставлення до вчительської праці.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти повинні володіти рядом компетентностей –

Загальними компетентностями (ЗК):

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК 4. Здатність адаптовуватися до сучасних викликів.

ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 6. Здатність послуговуватися державною мовою – як усною її формою, так і писемною.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

Фаховими компетентностями (ФК):

ФК 1. Здатність орієнтуватися в структурі системи освіти в Україні, положеннях директивних і нормативних документів щодо питань освіти, основних типах закладів освіти.

ФК 2. Здатність розуміти сучасні тенденції в системі освіти.

ФК 3. Здатність досконало володіти базовими знаннями та навичками філологічного спрямування.

ФК 6. Здатність оперувати мовознавчою і літературознавчою термінологією.

ФК 8. Усвідомлення організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК 9. Здатність володіти належними комунікативними здібностями.

ФК 10. Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу.

ФК 11. Здатність через посередництво дисциплін філологічного циклу створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання.

ФК 12. Здатність застосовувати у власній професійній діяльності сучасні підходи, ефективні методи й освітні технології навчання.

ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та визначених правил академічної доброчесності.

Окрім цього, студенти мають отримати відповідні **програмні результати навчання**:

ПРН 1. Орієнтуватися у структурі освіти в Україні, в ієрархії основних рівнів управління освітою та їх основних характеристиках, а також типах загальноосвітніх навчальних закладів.

ПРН 2. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах та організаціях галузі освіти.

ПРН 3. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання.

ПРН 4. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу.

ПРН 5. Планувати освітній процес в закладах освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей здобувачів освіти, осіб з особливими освітніми потребами та прогнозувати результати його ефективності.

ПРН 6. Емпатійно взаємодіяти, дотримуватися стандартів професійної етики, відповідати за прийняття рішень у межах своєї компетенції.

ПРН 8. Демонструвати високий рівень володіння державною мовою з дотриманням норм усної і писемної літературної мови для забезпечення належного комунікування між учасниками процесу.

ПРН 9. Володіти англійською мовою як необхідним засобом комунікування в умовах глобалізації усіх сфер діяльності, з метою вивчення впливів різних культур та мов у єдиному всесвітньому просторі.

ПРН 11. Володіти технікою наукового пізнання лінгвістичного чи літературного явища або факту з всебічним охопленням усієї сутності пізнаваного.

ПРН 17. Знати алгоритм проведення наукового дослідження з порушеної філологічної проблеми і вміти його належно оформляти в певному науковому жанрі.

ПРН 18. Уміти працювати з різною науковою та художньою літературою, а також іншими джерелами.

ПРН 19. Аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 20. Критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми й пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 21. Знаходити оптимальні способи ефективної взаємодії в професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 22. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

Загальний рівень компетенції викладача української мови вимагає

знати:

- загальні питання методики викладання української мови у старших класах;
- методику вивчення основних розділів шкільного курсу української мови в 10-11 класах;
- вимоги освітньої реформи та методичні рекомендації;
- методику позакласної роботи, факультативних занять у старших класах; особливості методичної роботи вчителя-словесника старших класів;
- конкретні прикладні питання вивчення мови в 10- 11 класах.

вміти:

- визначати основні завдання вивчення мови в старших класах відповідно до нової реформи та концепції національної освіти;
- оптимально використовувати можливості української мови для реалізації освітньої, виховної та розвивальної мети;
- проводити методичний аналіз матеріалу, що вивчатиметься;
- працювати з підручником, вміло використовувати дидактичні можливості навчальної книги; планувати навчальний матеріал на навчальний рік, півроку, з теми, на урок;
- складати план-конспект уроку української мови для учнів 10-11 класів;
- володіти технологією основних методів і прийомів навчання мови в старших класах;
- застосовувати на уроках відповідні інноваційні технології та методичні підходи;
- здійснювати позакласну роботу зі старшокласниками.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

3. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою вивчення курсу «Методика викладання української мови у закладах середньої освіти III ступеня» є здобуті знання і вміння, а також сформовані компетентності з таких дисциплін: «Педагогіка», «Вікова психологія», «Сучасна українська літературна мова», «Методика навчання української мови».

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	СРС
<i>Особливості навчання української мови у старшій школі</i>				
Тема 1. Нові підходи до вивчення української мови в середніх освітніх закладах III ступеня.	2	-	4	12
Тема 2. Особистісно орієнтований підхід у навчанні старшокласників в контексті вікових особливостей учня.	2	-	4	12
Тема 3. Використання методів інтегрованого навчання у старшій школі.	2	-	4	14
Тема 4. Типи уроків з української мови та нетрадиційні форми їх проведення в 10-11 класах.	2	-	4	22
Тема 5. Професійна компетентність вчителя-словесника. Методика формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності вчителя-словесника.	2	-	4	12
Тема 6. Розвиток професійної мотивації і творчості учнів закладів середньої освіти III ступеня.	2	-	4	12
Разом за семестр	12	-	24	84

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	СРС
<i>Особливості навчання української мови у старшій школі</i>				
Тема 1. Нові підходи до вивчення української мови в середніх освітніх закладах III ступеня.	2	-	-	10
Тема 2. Особистісно орієнтований підхід у навчанні старшокласників в контексті вікових особливостей учня.	2	-	2	22
Тема 3. Використання методів інтегрованого навчання у старшій школі.	2	-	2	24
Тема 4. Типи уроків з української мови та нетрадиційні форми їх проведення в 10-11 класах.	2	-	2	32
Тема 5. Методика формування професійної компетентності вчителя-словесника.	2	-	-	16
Разом за семестр	10	-	6	104

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу для студентів-магістрантів денної форми навчання

II семестр

№ з/п	Перелік тем лекцій, їхні анотації	Кількість годин
1.	Нові підходи до вивчення української мови в середніх освітніх закладах III ступеня.	2
2.	Особистісно орієнтований підхід у навчанні старшокласників в контексті вікових особливостей учня.	2
3.	Використання методів інтегрованого навчання у старшій школі.	2
4.	Типи уроків з української мови та нетрадиційні форми їх	2

5.	проведення в 10-11 класах. Методика формування професійної компетентності вчителя-словесника.	2
6.	Розвиток професійної мотивації і творчості учнів закладів середньої освіти III ступеня.	2
	Разом за семестр	12

**Перелік практичних занять для студентів-магістрантів
денної форми навчання
II семестр**

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Теорія і практика сучасного уроку української мови в старшій школі.	2
2.	Фасилітація як методичний прийом у проведенні уроку мови.	2
3.	Суб'єкт-суб'єктні відносини у навчально-пізнавальній діяльності.	2
4.	Технології навчання української мови в старшій школі.	2
5.	Рефлексія в навчальному процесі, її класифікації.	2
6.	Удосконалення знань, умінь і навичок учнів з морфології та синтаксису в старших класах.	2
7.	Робота з розвитку зв'язного мовлення учнів в 10-11 класах або у відповідних групах з профільним навчанням.	2
8.	Поглиблення і систематизація знань, умінь та навичок з культури мовлення, стилістики і риторики.	2
9.	Роль учителя в підготовці учнів до ЗНО.	2
10.	Факультативні заняття з української мови.	2
11.	Позакласна робота з української мови та літератури. Шкільний кабінет української мови та літератури – осередок позакласної роботи.	2

12.	Методична робота вчителя-словесника. Робота методичних об'єднань.	2
	Разом за семестр	24

**Перелік тем для самостійного опрацювання
(студентам-магістрантам денної форми навчання)**

№ з/п	Тема самостійної роботи	Кількість годин
1.	Принципи побудови й зміст чинних програм з української мови для 10-11 класів.	7
2.	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 10-11 класів з української мови.	7
3.	Реалізація культурологічної (соціокультурної) змістової лінії на уроках української мови у старших класах.	7
4.	Засоби навчання на уроках української мови в старших класах.	7
5.	Індивідуальна робота з учнями старших класів на уроках української мови.	7
6.	Формування навичок творчої діяльності учнів старших класів на уроках української мови.	7
7.	Лексикографічна робота на уроках української мови в старших класах.	7
8.	Методика написання творів на літературно-критичні, літературно-публіцистичні, екологічні, морально-етичні та профорієнтаційні теми.	7
9.	Методика роботи щодо створення власних висловлювань (діалог, відгук про твір мистецтва) в 10 класі.	7
10.	Методи вироблення у старшокласників умінь послуговуватися довідковою лінгвістичною літературою.	7
11.	Організація і проведення державної підсумкової атестації з	7

12.	української мови. Основні шляхи збагачення знань і підвищення професійної кваліфікації вчителя-словесника.	7
	Разом за семестр	84

**Зміст лекційного курсу для студентів-магістрантів
заочної форми навчання
II семестр**

№ з/п	<i>Перелік тем лекцій, їхні анотації</i>	Кількість годин
1.	Нові підходи до вивчення української мови в середніх освітніх закладах III ступеня.	2
2.	Особистісно орієнтований підхід у навчанні старшокласників в контексті вікових особливостей учня.	2
3.	Використання методів інтегрованого навчання у старшій школі.	2
4.	Типи уроків з української мови та нетрадиційні форми їх проведення в 10-11 класах.	2
5.	Методика формування професійної компетентності вчителя-словесника.	2
	Разом за семестр	10

**Перелік практичних занять для студентів-магістрантів
заочної форми навчання
II семестр**

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Технології навчання української мови в старшій школі. Презентація уроків з їх використанням.	2
2.	Робота з розвитку зв'язного мовлення учнів в 10-11 класах або у відповідних групах з профільним навчанням. Презентація уроків з використанням необхідних методів та прийомів.	2

3.	Поглиблення і систематизація знань, умінь та навичок старшокласників з культури мовлення, стилістики і риторики. Презентація уроків, спрямованих на розвиток культури мовлення та стилістичної вправності учнів 10-11 класів.	2
	Разом за семестр	6

Самостійна робота
для студентів-магістрантів заочної форми навчання

№ з/п тижня	<i>Зміст самостійної роботи</i>	Кількість годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу, основної та додаткової літератури з проблеми. Реалізація культурологічної (соціокультурної) змістової лінії на уроках української мови у старших класах.	22
2.	Опрацювання лекційного матеріалу та додаткової літератури з проблеми. Формування навичок творчої діяльності учнів старших класів на уроках української мови.	20
3.	Опрацювання теоретичного матеріалу, основної та додаткової літератури з проблеми. Лексикографічна робота на уроках української мови в старших класах.	22
4.	Опрацювання теоретичного матеріалу, основної та додаткової літератури з проблеми. Методика написання творів на літературно-критичні, літературно-публіцистичні, екологічні, морально-етичні та профорієнтаційні теми.	20
5.	Опрацювання теоретичного матеріалу, основної та додаткової літератури з проблеми. Методика роботи щодо створення власних висловлювань (діалог, відгук про твір мистецтва, есе) в 10 класі.	20
	Разом за семестр	104

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Словесний метод.
2. Пояснювально-ілюстративний метод.
3. Репродуктивний метод.
4. Проблемно-пошуковий.
5. Дослідницький метод.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни перевіряється оцінюванням усних відповідей на практичних заняттях, підсумковою контрольною роботою, виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання, презентацією, співбесідою з лектором та екзаменом. Бали за усні відповіді в кінці семестру нараховуються за формулою $x=A/n*8$, де A – сума усіх поточних оцінок, включаючи оцінки “2”, а n – їх кількість (не менше трьох). Кількість балів x заокруглюються до цілих. Якщо середня оцінка $A/n=2,5$, то кількість балів, які отримає студент на підставі оцінок поточного контролю, дорівнюватиме нулю ($x=0$).

Студенти повинні бути готові до групового контролю на практичних заняттях (тестування, фронтальне опитування, дискусія).

Студенти, які навчаються за індивідуальним планом, проходять усі види атестації у терміни, визначені їх індивідуальним планом. Співбесіда з лектором проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Сумарна кількість балів з дисципліни визначається за формулою

$$S_{\text{сум}} = 0,6 \cdot S_{\text{пот}} + 0,4 \cdot S_{\text{ндс}},$$

де $S_{\text{пот}}$ – кількість балів за поточний контроль, $S_{\text{ндс}}$ – кількість балів за підсумковий контроль

Поточна успішність		
Практичні заняття	Презентація фрагментів трьох уроків	Екзамен
40	20	40
Ваговий коефіцієнт		
0, 6		0, 4

8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання результатів навчання вказаної навчальної дисципліни є:

- усні відповіді на практичних заняттях;
- написання конспектів і презентація фрагментів трьох уроків української мови у старшій школі;
- іспит.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійне обладнання, програми Microsoft Office 2010, програма ZOOM для дистанційного навчання.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Бакум З.П. Методика навчання української мови : теоретико-практичний курс : навчальний посібник для студентів факультету української філології / З.П. Бакум, О.А. Павлик. — Кривий Ріг, 2008. — 128 с.
2. Бакум З.П. Педагогічна практика студентів-філологів у школі : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 02.19.00 / З.П. Бакум, Ж.М. Свірська. — Кривий Ріг, 2002. — 92 с.
3. Біляєв О.М. Лінгводидактика рідної мови : навчально-методичний посібник / О.М. Біляєв. — К. : Генеза, 2005. — 179 с.
4. Горошкіна О.М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : монографія / Олена Миколаївна Горошкіна. — Луганськ : Альма-матер, 2004. — 362 с.
5. Горошкіна О.М. Теорія і практика навчання української мови в старших класах / О.М. Горошкіна, Л.О. Попова, А.В. Нікітіна. — Х. : Основа, 2012. — 171 с.
6. Грибан Г.В. Методика викладання української мови в середній школі : зошит-посібник для лабораторних робіт студентів-філологів вищих педагогічних навчальних закладів / Г.В. Грибан, О.А. Кучерук. — К. : Кондор, 2011. — 120 с.
7. Грибан Г.В. Практикум з методики викладання української мови : навчально-методичний посібник / Г.В. Грибан, О.А. Кучерук. — К. : Кондор, 2003. — 160 с.
8. Донченко Т.К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках української мови : посібник для вчителів і студентів / Т.К. Донченко. — К. : Фондація ім. О. Ольжича, 1995. — 264 с.

9. Дороз В.Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах : навчальний посібник / В.Ф. Дороз. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 386 с.
10. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії : навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / С.О. Караман. — К. : Ленвіт, 2000. — 272 с.
11. Кочан І. Українська лінгводидактика в іменах : словник-довідник / Ірина Кочан, Ніна Захлюпана. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. — 238 с.
12. Кочан І.М. Словник-довідник з методики викладання української мови / І.М. Кочан, Н.М. Захлюпана. — Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. — 305 с.
13. Кучерук О.А. Перспективні технології навчання в шкільному курсі української мови : навчальний посібник / О.А. Кучерук. — Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2007. — 182 с.
14. Лінгводидактика (курс лекцій) : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О.І. Потапенко, Л.П. Кожуховська, Т.І. Товкайло, Т.В. Чубань]. — К. : Міленіум, 2005. — 402 с.
15. Методика вивчення української мови в школі : посібник для вчителів / О.М. Беляєв, В.Я. Мельничайко, М.І. Пентилюк та ін. — К. : Рад. школа, 1987. — 246 с. 93
16. Методика викладання української мови в середній школі : навчальний посібник / І.С. Олійник, В.К. Іваненко, Л.П. Рожило, О.С. Скорик ; за ред. І.С. Олійника. — К. : Вища школа, 1989. — 439 с.
17. Методика викладання української мови. Практичні та лабораторні заняття : навчальний посібник / І.С. Олійник, П.І. Білоусенко, Н.Г. Каневська, В.В. Явір ; за ред. І.С. Олійника. — К. : Вища школа, 1991. — 287 с.
18. Методика навчання української мови в вищих навчальних закладах та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс : навчально-методичний посібник / [О.І. Потапенко, Г.І. Потапенко, Л.П. Кожуховська, Л.Е. Довбня, Т.В. Чубань Н.Д. Юрійчук, Т.М. Левченко, Т.І. Товкайло, М.І. Навальна ; за заг. ред. О.І. Потапенка]. — К. : Міленіум, 2006. — 332 с.
19. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах : підручник для студентів філологічних факультетів університетів / колектив авторів ; за ред. М.І. Пентилюк. — К. : Ленвіт, 2005. — 400 с.
20. Методика навчання української мови: поточний та модульний контроль. Тести. Контрольні роботи : навчально-методичний посібник / [М.І. Пентилюк, Т.Г. Окуневич, Н.С. Бородіна та ін.]. — К. : Ленвіт, 2012. — 231 с.

21. Навчально- й науково-дослідна робота студентів-філологів (реферат, курсова, випускна робота з української мови та методики її навчання) : навчально-методичний посібник для студентів / [М.І. Пентилюк, І.В. Гайдаєнко, Т.Г. Окуневич та ін.]. — К. : Ленвіт, 2010. — 120 с.
22. Навчання української мови в 10-11 класах : посібник для вчителя / О.М. Беляєв, Л.М. Симоненкова, Л.В. Скуратівський, Г.Т. Шелехова. — К. : Освіта, 1998. — 143 с.
23. Наумчук М.М. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови : навчально-методичний посібник / М.М. Наумчук, Л.П. Лушпинська. — Тернопіль : Астон, 2003. — 132 с.
24. Онкович Г.В. Українознавство і лінгводидактика / Г.В. Онкович. — К. : Логос, 1997. — 108 с.
25. Остапенко Н.М. Теорія і практика формування лінгводидактичних компетентностей у студентів філологічних факультетів ВНЗ / Н.М. Остапенко. — Черкаси : видавець Чабаненко Ю., 2008. — 330 с.
26. Остапенко Н.М. Технологія сучасного уроку рідної мови : навчальний посібник / Н.М. Остапенко, Т.В. Симоненко, В.М. Руденко. — К. : Академія, 2011. — 248 с.
27. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя української мови та літератури : навчально-методичний посібник / за ред. Г.І. Дідук. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. — 144 с.
28. Пентилюк М.І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання / М.І. Пентилюк. — К. : Рута, 2000. — 128 с.
29. Пентилюк М.І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах : навчальний посібник / М.І. Пентилюк, Т.Г. Окуневич. — К. : Ленвіт, 2010. — 134 с.
30. Пентилюк М.І. Сучасний урок української мови : навчальний посібник / М.І. Пентилюк, Т.Г. Окуневич. — Х. : Основа, 2007. — 170 с.
31. Плиско К.М. Довідник з теорії і методики навчання української мови в середній загальноосвітній школі : посібник для студентів-філологів та вчителів-словесників / К.М. Плиско. — Х. : ХДПУ, 1998. — 115 с.
32. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови (Теоретичний аспект): навчальний посібник / К.М. Плиско. — Х. : Основа, 1995. — 240 с.
33. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі / К.М. Плиско. — Х. : ХДПУ, 2003. — 114 с.

34. Потапенко О.І. Методика викладання української мови. Практикум : навчальний посібник / О.І. Потапенко, Г.І. Потапенко. — К. : Вища школа, 1992. — 126 с.
35. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах: модульний курс : посібник для студентів педагогічних університетів та інститутів / колектив авторів ; за ред. М.І. Пентилюк. — К. : Ленвіт, 2011. — 366 с.
36. Практикум з методики навчання української мови : посібник для студентів педагогічних університетів та інститутів / колектив авторів ; за ред. М.І. Пентилюк. — К. : Ленвіт, 2003. — 302 с.
37. Програма та методичні рекомендації з педагогічної практики для студентів IV-V курсів факультету української філології : методичний посібник / [А.С. Попович, І.Є. Боднар, Е.І. Федорчук, О.В. Савицька]. — Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. — 88 с.
38. Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія / О.М. Семенов. — Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. — 404 с.
39. Сидоренко В.В. Феномен педагогічної майстерності вчителя в концептуальних вимірах творчої спадщини В. О. Сухомлинського // Рідна школа : щомісячний наук.пед. журнал. — 2012. — № 7(991). — липень. — С. 39–43.
40. Словник-довідник з української лінгводидактики : навчальний посібник / колектив авторів; за ред. М. Пентилюк. — К. : Ленвіт, 2003. — 149 с.
41. Технологія сучасного уроку рідної мови / [Н.М. Голуб, Л.М. Дяченко, Н.М. Остапенко, В.В. Шляхова]. Черкаси : Відлуння, 1999 — 128 с.
42. Яворська С.Т. Становлення методики української мови як науки: постаті, проблеми (кінець 80-х початок 90-х р.) //Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. Одеса. — 2004. — № 4-5.

Допоміжна:

1. Довга О.М. Як писати твір / О.М. Довга. — К. : Просвіта, 1995. — 248 с.
2. Довлєтова С.А. Українська мова: Стилїстика. Культура мови / С.А. Довлєтова. — Х. : Країна мрій, 2003. — 64 с.
3. Забашта Л. Узагальнення й систематизація знань з української мови. 10 клас / Л. Забашта. — К. : Освіта, 1991. — 160 с.
4. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії / С.О. Караман. — К. : Ленвіт, 2000. — 272 с.
5. Коваль Ганна, Суржук Тетяна, Методика викладання української мови. Рекомендації до виконання науково-дослідної тематики: Навчально-

методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — Тернопіль: Богдан, 368 с.

13. Кордун П.П. Збірник вправ із стилістики / П.П. Кордун. — К. : Рад. школа, 1987. — 160 с.

6. Міляновський Е. Українська мова. Синтаксис, пунктуація, розвиток мовлення. 11 клас / Е. Міляновський, Л. Паламарчук. — Тернопіль : Посібники і підручники, 1998. — 96 с.

7. Навчальні мовні ситуації : навч.-метод. матеріали для самостійної роботи учнів 10-11 класів / уклад. І.Я. Ваврів. — Тернопіль : Мандрівець, 1998. — 63 с.

8. Нечволод Л.І. Риторика : збірник навчальних і контрольних вправ та завдань. 10-11 класи / Л.І. Нечволод, В.В. Паращич. — Х. : Торсінг, 2004. — 176 с.

9. Палихата Е.Я. Уроки рідної мови. Елементи практичної риторики. 10-11 класи / Е.Я. Палихата. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2002. — 88 с.

10. Потапенко О.І. Збірник вправ та завдань з української мови для 10- 11 класів (для шкіл з поглибленим вивченням української мови) / О.І. Потапенко. — К. : Освіта, 1992. — 192 с.

11. Семеног О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : [монографія] / Олена Миколаївна Семеног. — Суми : Мрія-1, 2005. — 404 с.

12. Українська мова. Як писати переказ : (навчально-методичний посібник) / Л.І. Мацько, С.О. Караман, О.В. Караман. — К. : Магістр-S, 1998. — 224 с.

13. Факультативні заняття з рідної мови в школі / Тихоша В.І., Гайдученко Г.М., Марабута О.П., Рядова Н.В. — Х. : Основа, 2005. — 176 с.

14. Шелехова Г.Т. Уроки розвитку зв'язного мовлення в старших класах / Г.Т. Шелехова. — К. : Альфа-М, 1996. — 36 с.

Інтернет-ресурси:

1. Відкритий урок: розробки, технології, досвід (http://osvita.ua/publishing/open_lesson).

2. Особливості підготовки до ЗНО учителів та учнів (<https://vseosvita.ua/library/pidgotovka-do-znoporadi-51830.html>).

3. Пінчук Б.П. Особистісно зорієнтовані підходи до викладання української мови і літератури. Методична розробка з української мови та літератури (<https://naurok.com.ua/osobistisno-zorientovani-pidhodi-do-vikladannya-ukrainsko-movi-i-literaturi-metodichna-rozrobka-z-ukrainsko-movi-ta-literaturi-19722.html>).

4. Проблеми сучасного підручника: збірник наук. праць (<http://ipvid.org.ua/>).

5. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня (<https://osvita.ua/school/program/program-10-11/60636/>)

6. Українська мова (профільний рівень). Програма для 10-11-класів ЗНЗ (<https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58818/>)